

Transmediale 2014: Afterglow. The revolution is over. Welcome to the afterglow.

Autorka textu a fotografií: Lenka Rišková

Anotace: Transmediale je medzinárodný festival, ktorý sa každoročne už takmer 30 rokov odohráva v Berlíne. Posledný ročník festivalu, ktorý prebiehal na prelome januára a februára 2014, zastrešovala téma odlesku a zrkadlenia digitálnej revolúcie pod názvom Afterglow. The revolution is over. Welcome to the afterglow. Návštevníci mali možnosť za 5 dní zhliaďnuť množstvo zaujímavých konferencií, filmov, výstav, performance a koncertov, aktívne sa účastniť na workshopoch a diskusiách. Tento článok je reportážou z letošného festivalu Transmediale, ktorý som osobne navštívila. V úvode oboznamujem čitateľa s hlavnou ideou a historickým vývojom festivalu. Ďalej objasňujem napojenie na CTM festival s podnázvom Dis Continuity, ktorý vo svojom programe ponúkal najmä večerný program vo forme koncertov a performance, ale tiež niekoľko prednášok, diskusií alebo umeleckých inštalácií. V článku pojednávam o tematickom zameraní posledného ročníka Transmediale 2014, ilustráciou na vybraných príkladoch z programu, ktoré ma najviac zaujali.

Abstract: Transmediale is an international festival that for almost 30 years takes place in Berlin every year. Current year which ran between January and February 2014 under the theme of reflection and mirroring of the digital revolution called Afterglow. The revolution is over. Welcome to the afterglow. In a 5 days visitors could see a lot of interesting conferences, movies, exhibitions, performances and concerts and they could also actively participate in workshops and discussions. This article is a report from the festival Transmediale, which I personally visited. In the beginning I acquaint the reader with the main idea and the historical development of the festival. Further I clarify the connection to CTM Festival with subtitle Dis Continuity, whose program offers mainly evening events such like concerts and performances, but also several lectures, discussions and artistic installations. The article deals with the thematic focus of this year Transmediale 2014 by illustrating on selected examples of program that was for me subjectively the most impressing.

Klíčová slova: Transmediale Festival, CTM Festival, digitálna revolúcia, odlesk, postdigitálna doba, digitálny odpad a poklad

Keywords: Transmediale Festival, CTM Festival, digital revolution, afterglow, postdigital age, digital trash and treasure

Úvod

Transmediale je celoročný projekt so sídlom v Berlíne, orientovaný na spojenie umenia, kultúry a nových technológií, ktorý každoročne vyúsťuje do významnej kultúrnej udalosti – medzinárodného festivalu umenia a digitálnej kultúry. Transmediale sa už 27 rokov svojej existencie zameriava na posilnenie kritického premýšľania o súčasnej spoločnosti, politike a kultúre, ktoré sú vo všetkých oblastiach popretkávané mediálnymi technológiami. Vôbec prvý ročník, ešte pod názvom VideoFilmFest, sa uskutočnil v roku 1988. Potom nasledovalo 8 rokov projektu s mierne pozmeneným názvom VideoFest, jeden ročník Transmedia a od roku 1998 sa už realizuje pod súčasným menom Transmediale. Za toto obdobie sa Transmediale etablovalo na novomediálnej scéne ako významná udalosť pre odborníkov mediálneho umenia, umelcov, aktivistov, akademikov a študentov z celého sveta.

Obr. 1. Sadie Plant, Marie Thompson, Fender Schrade a Susanne Kirchmayr
v diskusii Zvuk, gender, technológia – Kam s kyberfeminizmom?

Transmediale a CTM Festival

Festival Transmediale vo svojom bohatom programe ponúka konferencie, výstavy, premietania, performance a ďalšie sprievodné aktivity – odohrávajúce sa na niekoľkých miestach po celom Berlíne. Od roku 1999 Transmediale prebieha súbežne a v spolupráci s medzinárodným festivalom súčasnej elektronickej, digitálnej a experimentálnej hudby Club Transmediale (CTM): Festival for Adventurous Music and Art. Transmediale a CTM festival spoluvytvárajú jednu z najviac komplexných a relevantných príležitostí ku kritickému zamysleniu sa nad súčasnou digitálnou kultúrou a vo svojej orientácii idú za hranice holého predstavenia nových trendov a vývoja v tejto oblasti. Oba festivaly efektívne preberajú rolu partnerov k umelcom, rolu účastníkov prebiehajúceho diskurzu, aktívnych sieťových sprostredkovateľov, informačných zdrojov a výskumných inštitúcií, čím prispievajú k rozvoju kritickej a inovatívnej práce vo sfére hudby a mediálnej kultúry. (CTM Festival, 2014)

Obr. 2. Site-specific inštalácia v rámci CTM Festivalu n_polytope: Behaviours in Light and Sound After Iannis Xenakis.

Obr. 3. Dielo Field Sweeper Inc. z výstavy v rámci Transmediale je oblekom, ktorý umožňuje zberačovi odpadu nájsť posledné kúsky prežívajúcej elektroniky načúvaním ich konečným pípnutiam.

Kalný odlesk digitálnej revolúcie Kalný odlesk digitálnej revolúcie

Posledný ročník sa odohral 29. januára až 2. februára 2014 a tematicky sa niesol pod názvom Afterglow – The revolution is over. Welcome to the afterglow. Afterglow v angličtine znamená odlesk, odraz a zrkadlenie, teda akési abstraktné miesto, kde sa odrážajú lúče nových technológií v umení, spoločnosti a kultúre a zároveň hraničné miesto „za zrkadlom“, kam až sú schopné preniknúť a čo to pre svet znamená v tzv. postdigitálnej dobe. „Digitálna revolúcia bola večierok, ale jej odlesk ním už nie je.“ (Transmediale, 2014) Tvorcovia Transmediale sa v uplynulom ročníku projektu zaoberali obdobím zlomu, ktorý priniesol nástup digitálnych technológií a ich aplikácia do všetkých oblastí ľudského konania. Pozornosť ale upriamili najmä na to, čo prichádza po dosiahnutí tohto zlomu a čo skrýva jeho odvrátená stránka. V súčasnej dobe nastal vrchol uskutočnenia niekdajších utopických predstáv o priestorovo neobmedzenej elektronickej komunikácii v reálnom čase a možnostiach nekonečného skladovania dát a audiovizuálnych obsahov s vysokým rozlíšením a to všetko zahalené v lesklej estetike digitálnych zariadení. Zároveň sa však ocitáme v dobe, kedy je potrebné reflektovať fakt, že tieto technológie a big data sú zakotvené geofyzikálne a geopoliticky, t.j. že nehmotné obsahy dát majú základ v dátových a riadiacich centrách, ktoré sú vyrobené z kovov a minerálov, vyťažených na našej planéte a že tieto big data taktiež môžu byť nástrojom kontroly jej obyvateľov. To je zrejmé pri pohľade na odvrátenú tvár digitálnej kultúry, ktorú tvoria napríklad skládky elektronického odpadu, bane po ťažbe minerálov, množstvo družíc na obežnej dráhe Zeme alebo masová digitalizácia spoločností a bezpečnostných agentúr.

Riaditeľ projektu Kristoffer Gansing spolu s ďalšími organizátormi vidí v kalnom odlesku digitálnej revolúcie príležitosť a priestor pre vznik nových typov myslenia a praxe: „*Transmediale 2014 navrhuje postdigitálny okamih odlesku ako diagnózu súčasného digitálneho stavu vznášajúceho sa medzi odpadom a pokladom. Odlesk reprezentuje ambivalentný stav digitálnej kultúry, v ktorom nám z digitálnej revolúcie zostala paradoxná nostalgia po slúbených futuristických hi-tech záležitostiach, ktoré sa nám teraz rozpadajú a drobia v rukách. Tento moment predstavuje výzvu, ktorá spočíva v prístupe k postdigitálnej kultúre v jej štádiu medzi odpadom a pokladom ako k doteraz neurčenému priestoru, z ktorého môže vychádzať nové špekulatívne myslenie a prax. Existujú spôsoby na obnovenie prebytočných a prekypujúcich odpadových produktov z digitálneho odlesku?*“ (Transmediale, 2014)

Nielen geologické stopy digitálneho

Všetky prezentované diela, filmy, performance, diskusie, prednášky ako aj sprievodný program sa nejakým spôsobom dotýkali a kriticky spracovávali tému odlesku digitálnej revolúcie. Obr. 4. je z prednášky Krásne nuly a ohavné jednotky. Ku komplexnosti a poetike digitálneho, v ktorej umelci a teoretici net artu Olia Lialina a James Bridle analyzovali „digitálne“ nie z pohľadu formy a materiálnej či nemateriálnej povahy, ale z hľadiska efektu a stopy, ktorú digitálne zanecháva vo svete a spoločnosti. (<http://www.transmediale.de/content/beautiful-0s-and-ugly-1s-on-the-complexity-and-poetics-of-the-digital>)

Obr. 4. Riaditeľ Transmediale Kristoffer Gansing otvára prednášku o Net arte Krásne nuly a ohavné jednotky. Ku komplexnosti a poetike digitálneho s hosťami Oliou Lialinou a Jamesom Bridleom.

Ďalšou zaujímavou udalosťou bola konferencia Médium Zeme: Živá a anorganická geológia s hosťami Seanom Cubittom, Denisou Kerou, Jussi Parikkaom a Ryanom Bishopom. Konferencia bola zameraná na účinky elektronického, jadrového a syntetického odpadu na biologické a geologické prostredie našej planéty, ktoré sa, ako vedľajší produkt civilizácie, stáva náhodným úložiskom a archivačným zariadením tohto druhu odpadu. Hostia konferencie prezentovali štúdie mediálnych technológií z hľadiska tradične vedeckých disciplín ako geofyzika a podobne. To úzko súvisí práve z geopolitikou digitálnych technológií. Z prednášajúcich zaujal najmä Sean Cubitt s alarmistickým príspevkom práve o geopolitickom dopade technológií. V konferenčnej sále zarezonovalo jeho vyhlásenie v zmysle, že ľudia si vždy predstavovali kyborga ako človeka so zabudovanými strojovými prvkami a pritom kyborg už je tu dlho prítomný v podobe stroja, ktorý má v sebe zabudovaných ľudí, čo ilustroval na príklade korporácií ako Google. (<http://www.transmediale.de/content/the-media-of-the-earth-geologies-of-flesh-and-the-earth>)

Obr. 5. Sean Cubitt, Denisa Kera, Jussi Parikka a Ryan Bishop na konferencii na tému Médium Zeme: Živá a anorganická geológia.

Zastrešujúcej téme odlesku digitálnej revolúcie sa venovala aj sekcia filmov zameraných predovšetkým na odtlačky a stopu, ktorú po sebe ľudia v digitálnom veku a prostredí zanechávajú. S touto problematikou súvisel napríklad aj konferenčný príspevok Mey Lean Kronemannovej o Open Art, ktorá hovorila o tom, že napriek tomu, že sa to tak nezdá, žijeme v centralizovanej forme komunikácie prostredníctvom sietí ako Facebook alebo Google. Podľa Kronemannovej je našou úlohou pokúšať sa túto komunikáciu decentralizovať. Decentralizácia v zmysle oslabenia technológií ako možného mocenského nástroja niektorých inštitúcií a subjektov.

Záver

Tohtoročný ročník festivalov Transmediale a CTM bol orientovaný na obdobie, ktoré nasleduje po vrchole rozšírenosti digitálnych technológií. Digitálne technológie sú v súčasnosti prítomné vo všetkých oblastiach ľudského konania a tak sa objavuje potreba ich reflexie. Reflexie nielen toho, ako ovplyvnili spoločnosť, politiku a kultúru priamo, ale je nutné pozrieť sa za ne – na skládky elektronického odpadu, do baní po vyťažených mineráloch a do digitalizovaných archívov vládnych i súkromných agentúr. Po prvotnom ošiali z digitálnej doby je potrebné pozrieť sa aj na jej odvrátenú stránku, na odlesk digitálnej revolúcie. Transmediale roku 2014 svojím programom upozorňovalo na tieto

problémy, ale aj načrtlo ďalšie a nové možné myšlienkové smerovanie a postupy teoretikov. Patrí tak k jedným z mála festivalov, ktoré sa venujú aj kritike digitálnej doby. Je to zjavné v porovnaní s iným festivalom podobného zamerania, akým je napríklad Ars Electronica v rakúskom Linzi. (<http://www.aec.at/totalrecall/en/>) Na festivale Ars Electronica je stále prítomná fascinácia technológiami a celkový technooptimizmus, čím akoby zotrúva na vrchole digitálnej doby. Oproti tomu Transmediale sa orientuje aj na svet za týmto vrcholom.

Přílohy:

Obr. 1. Sadie Plant, Marie Thompson, Fender Schrade a Susanne Kirchmayr v diskusii Zvuk, gender, technológia – Kam s kyberfeminizmom?

Obr. 2. Site-specific inštalácia v rámci CTM Festivalu n_polytope: Behaviours in Light and Sound After Iannis Xenakis.

Obr. 3. Dielo Field Sweeper Inc. z výstavy v rámci Transmediale je oblekom, ktorý umožňuje zberačovi odpadu nájsť posledné kúsky prežívajúcej elektroniky načúvaním ich konečným pípnutiam.

Obr. 4. Riaditeľ Transmediale Kristoffer Gansing otvára prednášku o Net arte Krásne nuly a ohavné jednotky. Ku komplexnosti a poetike digitálneho s hosťami Oliou Lialinou a Jamesom Bridleom.

Obr. 5. Sean Cubitt, Denisa Kera, Jussi Parikka a Ryan Bishop na konferencii na tému Médium Zeme: Živá a anorganická geológia.

Použitá literatura:

BCTM Festival, 2014. CTM Festival – Festival for Adventurous Music and Art. *CTM* [online]. [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <http://www.ctm-festival.de/about/ctm-festival/>.

TRANSMEDIALE, 2014. Transmediale – Afterglow. The revolution is over. Welcome to the afterglow. *Transmediale*. [online]. [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <http://www.transmediale.de/content/afterglow>.